

Village and Development

Vol.27, No.108, Winter 2025

Research Paper

Investigating the Relationship between Rural Entrepreneurship, Family Financial

Well-Being and Rural Regeneration

R. Norouzi Ajirloo¹ , M. Soleymanpor² 

Received: 30 December, 2024

Accepted: 12 March, 2025

Abstract

Introduction

Rural entrepreneurship has proven to be one of the most potent tools for promoting rural development. The link between rural entrepreneurship and rural regeneration is particularly important in areas facing population decline or economic decline. Entrepreneurship encourages diversification away from traditional economic sectors that can be vulnerable to market fluctuations. Goldsmith (2013) acknowledges that financial well-being is the ultimate criterion for assessing a person's financial health, indicating the degree of life security and need for financial support against economic risks due to bankruptcy, unemployment, retirement, poverty or illness. Therefore, considering the importance of the two variables “rural entrepreneurship” and “family financial well-being” in rural regeneration and the need to pay attention to the above issue and the research gap in this regard, a study on the impact of rural entrepreneurship and financial well-being on rural regeneration was deemed necessary.

1. Corresponding Author and Assistant Professor, Department of Business Management, Payame Noor University, Tehran, Iran. (rezanorouzi20@pnu.ac.ir)

2. Assistant Professor, Department of Business Management, Payame Noor university, Tehran, Iran.

Materials and Methods

In order to test the hypotheses put forward, a quantitative research method was chosen to enable the researchers to better understand the relationships between the variables using general statistical data. To assess the construct validity of the standardized factor loadings, the average variance extracted ($AVE \geq 0.50$) and composite reliability ($CR \geq 0.70$) were calculated. Statistical analysis was performed using SPSS23 and to fit the model and test the relationships between the research variables, structural equation modeling was performed using the software (PLS SMART 3).

Results and Discussion

The results show that the value of the multiple coefficients of determination for the research model is 0.929. This means that the independent variables of the research were able to explain 92.9 percent of the changes in the dependent variable, which is a very good percentage. To test the purpose of the research, we will examine the effect of the main variables and some of their dimensions and finally draw conclusions. Rural entrepreneurs can attract newcomers and retain existing residents by creating economic and cultural opportunities. The study also found that financial prosperity has a positive impact on rural regeneration.

Conclusions

The relationship between rural family well-being and rural regeneration is complex and deeply intertwined. Improving family well-being leads to economic stability, increased community participation, and effective use of welfare programs, all of which are crucial for rural revitalization

Keywords: Social Capital, Financial Well-Being, Rural Regeneration, Economic Development

روستا و توسعه

سال ۲۷، شماره ۱۰۸، زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

بررسی ارتباط کارآفرینی روستایی و رفاه مالی خانواده و بازآفرینی روستایی

رضا نوروزی/جیرلو^۱ (ID)، مسلم سلیمان پور^۲ (ID)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۰

چکیده

بازآفرینی روستایی به عنوان یک فرایند مهم در توسعه پایدار مناطق روستایی و افزایش کیفیت زندگی و کاهش مهاجرت به شهرها مطرح می شود. کارآفرینی روستایی نیز به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی از جمله ایجاد اشتغال، کاهش مهاجرت و توسعه پایدار، نوآوری و تنوع اقتصادی می تواند اهمیت ویژه ای در بازآفرینی روستایی ایفا می کند. بر همین اساس این مطالعه به ارتباط سرمایه اجتماعی و رفاه مالی بر بازآفرینی روستایی می پردازد. پژوهش حاضر، از نظر روش تحلیل از نوع توصیفی - همبستگی مبتنی بر مدل سازی معادلات ساختاری و با توجه به هدف از نوع کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۲۴ روستای منتخب دهستان های بکشلوچای، ترکمان و باش قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه بودند. پرسش نامه در میان ۱۶۰ نفر از افراد با تحصیلات دانشگاهی (حداقل کاردانی) و دارای رفاه نسبی مالی که از جایگاه اجتماعی خوبی برخوردار بودند توزیع شد. تجزیه و تحلیل داده ها با شیوه مدل سازی معادلات ساختاری انجام شد و نتایج برای آزمون مدل و بررسی فرضیه ها مورد استفاده قرار گرفت. یافته ها نشان داد ارتباط مستقیم و معناداری بین مؤلفه های کارآفرینی روستایی (توسعه اقتصادی، توسعه

۱- نویسنده مسئول و استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (rezanorouzi20@pnu.ac.ir)

۲- استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

اجتماعی و فرهنگی و تحلیل وضعیت اقتصادی و اجتماعی) و نیز رفاه مالی با بازآفرینی روستایی وجود دارد. به‌طور خلاصه، این پژوهش بر اهمیت عامل رفاه و کارآفرینی روستایی جهت بهبود و بازآفرینی روستایی تأکید دارد. بنابراین وجود برخی سیاست‌های خاص دولتی در راستای افزایش رفاه مالی و سرمایه اجتماعی در زمینه بازآفرینی روستایی سودمند است.

کلید واژه‌ها: سرمایه اجتماعی، رفاه مالی، بازآفرینی روستایی، توسعه اقتصادی.

مقدمه

مناطق روستایی با چالش‌های مشابهی روبرو هستند که پاسخ‌های نوآورانه‌ای جهت مواجهه با این چالش‌ها نیازمند است. چنین مناطقی در مقایسه با مراکز شهری، از بهره‌وری اقتصادی پایین و کمبود شغل برای مردم رنج می‌برند (Fink et al., 2017). بسیاری از این مناطق به دلیل بهره‌وری پایین در خطر رها شدن هستند. در این زمینه کارآفرینی روستایی به‌عنوان یکی از بالقوه‌ترین ابزارها برای القای توسعه مناطق روستایی پدیدار شده است (Pato & Teixeira, 2018). مفهوم کارآفرینی روستایی نشان دهنده شکلی از کارآفرینی است که با بعد اجتماعی- فضایی روستا ارتباط دارد و ارزش اضافی به جوامع روستایی می‌افزاید (Korsgaard et al., 2015). فرصت‌های کارآفرینی زیادی در مناطق روستایی پدید آمده است ولی درصد کمی از سرمایه‌گذاری‌هایی که در مناطق روستایی فعالیت می‌کنند، نمونه‌هایی از کارآفرینی روستایی مؤثر را تشکیل می‌دهند؛ به‌طوری‌که بیشتر آن‌ها فقط شرکت‌هایی هستند که در محیط‌های روستایی واقع شده‌اند (Pato & Teixeira, 2018). کارآفرینی روستایی اغلب منجر به ایجاد مشاغل جدید می‌شود و فرصت‌های شغلی را برای ساکنان محلی ایجاد می‌کند. از طرفی ارتباط کارآفرینی با بازآفرینی روستایی عامل مهم دیگری می‌تواند باشد.

بازآفرینی روستایی شامل برنامه‌ها و سیاست‌هایی است که منجر به توسعه اجتماعی، اقتصادی جامعه یا موجب جوان‌سازی یک منطقه می‌شود؛ به‌ویژه منطقه‌ای که اخیراً دچار کاهش جمعیت قابل توجهی شده است (Osborne et al., 2004). بازآفرینی یکی از رویکردهای مهم مداخله در مناطق آسیب‌پذیر است که می‌توان با تأکید بر ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، فرهنگی و زیست‌محیطی، روند زوال و رشد غیررسمی را متوقف کرد. بازآفرینی روستایی سیاست مهمی برای توسعه مناطق روستایی است (Farhani et al., 2021). ارتباط کارآفرینی روستایی و بازآفرینی روستایی به‌ویژه در مناطقی بسیار مهم است که با کاهش جمعیت یا افت شاخص‌های اقتصادی مواجه هستند (Haugh & Pardy, 1999). کارآفرینی با تشویق تنوع‌سازی از اتکا به صنایع سنتی کم می‌کند، صنایعی که می‌توانند در برابر نوسانات بازار آسیب‌پذیر باشند. مناطق روستایی با توسعه بخش‌های جدید مانند

گردشگری، تجارت کشاورزی و صنایع فرهنگی می‌توانند پایگاه اقتصادی مقاوم‌تری ایجاد کنند (Thomas & Powell, 2004).

توسعه اقتصادی و بازآفرینی روستایی فرایندهای درهم‌تنیده‌ای هستند که می‌توانند به‌طور قابل توجهی بر یکدیگر تأثیر بگذارند. درک رابطه آن‌ها می‌تواند به اهداف اقتصادی گسترده‌تر کمک کند. بازآفرینی روستایی اغلب در زمینه احیا و نوسازی استفاده می‌شود و به وضوح از توسعه روستایی متمایز نمی‌شود. بنابراین، اصطلاحات توسعه و بازآفرینی اغلب به‌طور مشابه استفاده می‌شوند. تئوری‌های توسعه روستایی به‌عنوان فرایندی برای بهبود و نوسازی کیفیت زندگی و رفاه اقتصادی تمایز قائل می‌شوند، درحالی‌که بازآفرینی، فرایند چرخه‌ای را پیشنهاد می‌کند که این روند نوسازی در مناطق روستایی را توصیف می‌کند (Ahlmeyer Volgmann, 2023).

بعد دیگر کارآفرینی روستایی توسعه اجتماعی-فرهنگی است. حفظ سنت‌ها و آداب و رسوم محلی اغلب به احیای شیوه‌های فرهنگی منجر می‌شود. مثلاً گردشگری می‌تواند با ترویج هنرها و سنت‌های محلی، نقش مهمی در این زمینه ایفا کند، همان‌طور که در مناطق روستایی دیده می‌شود، گردشگری نمایش‌های فرهنگی و صنایع دستی را احیا کرده است (Nurlena et al., 2021). توسعه اجتماعی-فرهنگی، مشارکت جامعه را در فرایندهای تصمیم‌گیری تقویت می‌کند. این توانمندسازی برای ایجاد جوامع منسجم ضروری است که بتوانند منابع خود را به‌طور مؤثر مدیریت کنند و به مسائل محلی رسیدگی کنند (Nurlena et al., 2021). در زمینه‌های گردشگری روستایی، افزایش مشارکت جامعه با افزایش انسجام اجتماعی و هویت جمعی مرتبط است. عوامل اجتماعی-فرهنگی به‌طور قابل توجهی بر توسعه سرمایه انسانی از جمله آموزش و خدمات بهداشتی تأثیر می‌گذارد. برای مثال، دسترسی به آموزش و مراقبت‌های بهداشتی برای بهبود سرمایه انسانی در مناطق چند قومیتی حیاتی است و در نتیجه رشد اقتصادی-اجتماعی پایدار را ارتقا می‌دهد (Vlasov et al., 2023). بنابراین تأثیر توسعه اجتماعی-فرهنگی بر بازآفرینی روستایی عمیق بوده و بر رشد اقتصادی، حفظ فرهنگی و انسجام اجتماعی تأثیر می‌گذارد که مزایای قابل توجهی در ارتباط با این فرایندها وجود دارد و توزیع عادلانه منابع برای تقویت توسعه پایدار را در جوامع روستایی ضروری می‌سازد.

کارآفرینی اغلب نیاز به همکاری میان اعضای جامعه، تقویت حس مالکیت و مشارکت دارد. برنامه‌هایی که کارآفرینی گروهی را ترویج می‌کنند به هماهنگ‌سازی تلاش‌ها در میان ساکنان کمک می‌کنند و تصمیم‌گیری جمعی را تشویق می‌کنند. این رویکرد جمعی نه تنها پیوندهای اجتماعی را تقویت می‌کند، بلکه افراد را با مشارکت مستقیم در فرایند بازسازی، توانمند می‌سازد (Ricket et al., 2022). کارآفرینی روستایی می‌تواند مهارت‌ها و قابلیت‌های جمعیت را افزایش دهد. برنامه‌های

آموزشی مرتبط با سرمایه‌گذاری‌های تجاری جدید می‌تواند ساکنان را به مهارت‌های ارزشمند مجهز کند و قابلیت‌های اشتغال و کارآفرینی آن‌ها را افزایش دهد. این ظرفیت‌سازی برای حفظ رشد اقتصادی بلندمدت و تاب‌آوری در جوامع روستایی ضروری است (Pato, 2020). به عقیده فرهانی و همکاران (Farahani et al., 2021) بازآفرینی روستایی دارای ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، محیطی و فیزیکی است.

رفاه مالی به‌عنوان داشتن امنیت مالی و آزادی انتخاب مالی برای تصمیم‌گیری مالی محتاطانه در حال و آینده تعریف می‌شود (Consumer Financial Protection Bureau, 2015). گلداسمیت (Goldsmith, 2013) اذعان داشت که رفاه مالی به‌عنوان معیار نهایی برای ارزیابی سلامت مالی یک فرد است که نشان دهنده درجه امنیت زندگی و نیاز به حمایت مالی در برابر خطرات اقتصادی ناشی از ورشکستگی، بیکاری، بازنشستگی، فقر یا بیماری است. برنامه‌هایی با هدف افزایش آگاهی از خدمات رفاهی موجود می‌توانند استفاده از آن‌ها را افزایش دهند. به‌عنوان مثال، در روستاهای هند آگاهی از طرح‌های رفاه اجتماعی منجر به افزایش قابل توجهی در استفاده از آن‌ها شد و در نتیجه به نتایج رفاه خانواده بهتر کمک کرد (Bogam et al., 2023). فعالیت‌های رفاهی دسترسی به آموزش و مراقبت‌های بهداشتی را بهبود می‌بخشد و می‌تواند به نتایج رفاه خانواده بهتر منجر شود. مثلاً، پروژه‌های توسعه اجتماعی در نیجریه تأثیرات مثبتی بر ثبت‌نام آموزشی و خدمات بهداشتی داشته است که برای توسعه پایدار روستایی حیاتی است (Ibrahim et al., 2021). یکی از ابعاد رفاه مالی قدرت خرید است. قدرت خرید نقش مهمی در بازآفرینی روستایی دارد و بر جنبه‌های مختلف توسعه اقتصادی، رفاه اجتماعی و پایداری جامعه تأثیر می‌گذارد. برنامه‌های توانمندسازی گروه‌های در حاشیه مانده با هدف بهبود قدرت خرید، به‌ویژه برای زنان، می‌تواند به تغییرات اجتماعی قابل توجهی منجر شود. به‌عنوان مثال، اقداماتی که دسترسی زنان به زمین و فناوری‌های کشاورزی را در نیجر افزایش می‌دهد، نشان داده است که درآمد آن‌ها را افزایش داده و آن‌ها را در جوامع خود توانمند می‌کند. این توانمندسازی می‌تواند به مزایای اجتماعی گسترده‌تری از جمله بهبود سلامت خانواده و روستا منجر شود (Singbo et al., 2023). علاوه بر آن دسترسی به منابع مالی، مانند اعتبارات کشاورزی، قدرت خرید کشاورزان را افزایش می‌دهد و آن‌ها را قادر می‌سازد در فناوری، بذر و کودهای شیمیایی بهتر سرمایه‌گذاری کنند. این سرمایه‌گذاری منجر به افزایش بهره‌وری کشاورزی می‌شود (Chandio et al., 2023). حواله‌ها در بنگلادش، قدرت خرید خانوارهای روستایی را افزایش می‌دهد و در نتیجه بازارهای محلی را توسعه می‌دهد و ارزش زمین را افزایش می‌دهد. این رشد در بازارهای محلی می‌تواند اقتصاد پویاتری ایجاد کند و انسجام جامعه را تقویت کند (Moni &

(Haider, 2010). به‌طور خلاصه، قدرت خرید و تداوم آن جزء حیاتی بازآفرینی روستایی است که بر بهره‌وری اقتصادی، رفاه اجتماعی و توسعه جامعه تأثیر می‌گذارد. با افزایش منابع مالی و دسترسی به بازارها، نواحی روستایی می‌توانند بهبود قابل توجهی را در کیفیت زندگی و ثبات اقتصادی تجربه کنند. به این ترتیب با توجه به اهمیت دو متغیر کارآفرینی روستایی و رفاه مالی خانواده‌ها در بازآفرینی روستایی و لزوم توجه به مبحث فوق و خلأ پژوهشی در این مورد نیاز به تحقیقی در مورد واکاوی تأثیر کارآفرینی روستایی و رفاه مالی بر بازآفرینی روستایی احساس شد که بتواند به گسترش ادبیات این حوزه کمک کند و مبنای تحقیقات کاربردی دیگری با توجه به نیاز کشور و افزایش روند رشد جمعیت در مناطق روستایی و تمرکززدایی از نواحی شهری شود.

مبانی نظری

کارآفرینی روستایی

کارآفرینی روستایی اشاره به ایجاد واحدهای صنعتی دارد که شامل راه‌اندازی مشاغلی است که در مناطق روستایی فعالیت می‌کنند و به رشد و توسعه اقتصادی محلی کمک می‌کنند. این مشاغل اغلب از منابع، مهارت‌ها و بازارهای محلی برای ایجاد محصولات یا خدمات متناسب با نیازهای جامعه استفاده می‌کنند. کارآفرینی روستایی بخش‌های مختلفی از جمله کشاورزی، گردشگری، صنایع دستی و تولید در مقیاس کوچک را در برمی‌گیرد. به‌عنوان مثال، گردشگری سبز روستایی به‌عنوان شکل قابل توجهی از کارآفرینی نمایان است که از منابع طبیعی محلی برای جذب بازدیدکنندگان و درعین‌حال ترویج شیوه‌های پایدار استفاده می‌کند (Zhybak & Khristenko, 2021). کارآفرینی روستایی به‌عنوان ایجاد یک سازمان جدیدی است که محصول جدیدی را معرفی یا یک بازار جدیدی را ایجاد می‌کند، یا از یک فناوری جدید در یک محیط روستایی استفاده می‌کند (Wortman, 1990). تقریباً سی سال پس از انتشار کار پیشگام ورتمن (Wortman, 1990) کارآفرینی روستایی همچنان به ایجاد و توسعه شرکت‌ها در مناطق روستایی اشاره دارد. علاوه بر این، شرکت‌های روستایی اغلب به شرکت‌هایی که در حومه شهر با پتانسیل کارآفرینی برای ایجاد پیشرفت روستایی واقع شده‌اند، تعریف می‌شوند (Chege & Wang, 2020). کارآفرینان در کارآفرینی روستایی صرفاً در یک بافت فضایی روستایی حضور ندارند به این معنا که آن‌ها درک قوی از منابع در بافت محلی روستایی و چگونگی دسترسی بهتر و پایدار به این منابع دارند. کارآفرینی روستایی مستلزم مشارکت مستقیم مردم محلی و دانش آن‌ها در فرایند کارآفرینی است. به همین دلیل این نوع کارآفرینی با مکان روستایی و منابع مادی و غیر مادی آن در ارتباط است. یک کارآفرین روستایی کسی است که

در فضای روستایی فعالیت می‌کند و از شبکه‌های محلی قوی و حس اجتماعی استفاده می‌کند. بسیاری از کارآفرینان روستایی انگیزه کمتری (به‌طور عمده) از مزایای پولی دارند، زیرا انگیزه‌هایی ارتباطی محکم با رفاه مکان و جامعه دارند (Pato, 2020).

کارآفرینی روستایی و بازآفرینی روستایی

کارآفرینی روستایی با ایجاد شغل و افزایش تولید محلی به رشد اقتصادی مناطق روستایی کمک می‌کند. زمانی که کارآفرینان کسب و کار ایجاد می‌کنند، فرصت‌های شغلی برای ساکنان ایجاد می‌شود که به کاهش فقر و بهبود استانداردهای زندگی کمک می‌کند. این امر به‌ویژه در مناطقی اهمیت دارد که مشاغل کشاورزی سنتی به دلیل نوسازی و شهرنشینی رو به کاهش است (Masoomi et al., 2023). بسیاری از کارآفرینان روستایی بر روی شیوه‌های پایدار تمرکز می‌کنند که هم برای اقتصاد و هم برای محیط زیست مفید است. با رشد فرهنگ کارآفرینی روستایی، تمدن معنوی روستایی و نظام حکمرانی روستایی بیشتر بهبود یافته است. استعدادهای با کیفیت جذب و معرفی شده‌اند تا به فعالیت‌های کارآفرینی روستایی کمک کنند و اقتصاد روستایی را به‌طور مستمر بهبود بخشند (Gao, 2022).

کارآفرینان روستایی با ارائه کالاها و خدمات متناسب با نیازهای محلی، کیفیت زندگی را در جوامع خود بهبود می‌بخشند. این نه تنها مزایای اقتصادی، بلکه فرصت‌های فرهنگی و تفریحی را نیز شامل می‌شود که می‌تواند افراد تازه‌وارد را جذب کند و ساکنان موجود را حفظ کند (Conti & Sivini, 2023).

بسیاری از کارآفرینان روستایی به‌طور فزاینده‌ای بر روی شیوه‌های پایداری تمرکز می‌کنند که هم برای اقتصاد و هم برای محیط زیست مفید است. برای مثال، طرح‌های کشاورزی احیاکننده نشان داد که چگونه کسب‌وکارها می‌توانند با زیست‌بوم‌های محلی برای ارتقاء پایداری مشارکت کنند و درعین‌حال دوام اقتصادی را نیز افزایش دهند (Muñoz & Hernandez, 2024). به‌طور خلاصه، کارآفرینی روستایی از طریق ایجاد رشد اقتصادی و ترویج شیوه‌های پایدار، جزء لاینفک بازآفرینی روستایی است. تعامل بین این عناصر، محیطی پویا ایجاد می‌کند که در آن جوامع می‌توانند از نظر اقتصادی رشد کنند و درعین‌حال بافت اجتماعی خود را تقویت کنند.

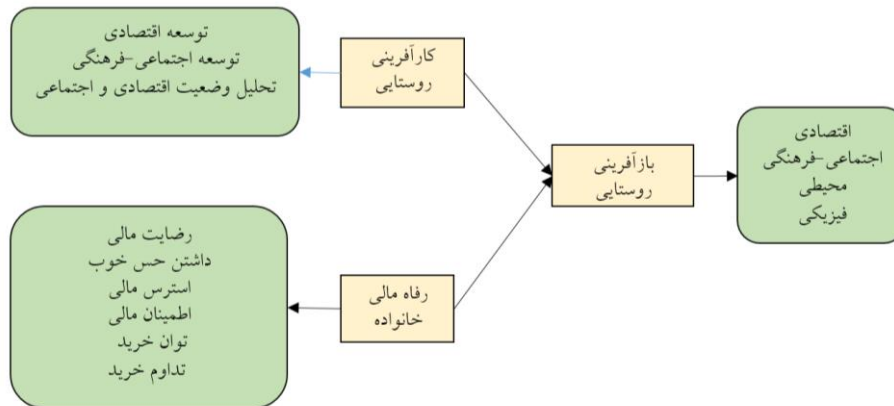
رفاه مالی خانواده و بازآفرینی روستایی

درزمینه جهانی‌شدن و شهرنشینی از اواخر قرن بیستم، اصطلاح بازآفرینی یا احیای روستایی به‌طور فزاینده‌ای برای مقابله با چالش‌های ناشی از مهاجرت روستا به شهر، فرار مغزها و زوال

روستایی رایج شده است (Li et al., 2019). بنابراین، انجام برخی اقدامات به منظور جوان‌سازی، تقویت و بازسازی بافت‌های ناکارآمد باعث افزایش توانایی مدیریتی در بحران ناپایداری ساختمان‌ها، نفوذناپذیری معابر و افزایش خطر تلفات جانی و مالی ناشی از بحران‌های طبیعی و جانی در بافت‌های فرسوده می‌شود و نشان می‌دهد که درصد بالایی از جمعیت روستایی کشور در معرض مستقیم این خطرات هستند. استدلال می‌شود که رفاه مالی افراد نه تنها بر وضعیت اجتماعی-اقتصادی آن‌ها تأثیر می‌گذارد بلکه بر کیفیت زندگی، عملکرد، شادی، سلامت، روابط اجتماعی و رفاه عمومی آن‌ها اثرگذار است (Bruggen et al., 2017). بررسی ادبیات نشان می‌دهد که مطالعات نه چندان زیادی در ارتباط با رفاه مالی وجود دارد و بنابراین شاید تعجب‌آور نباشد که درجه‌ای از نااطمینانی در مورد معنی‌داری و تأثیر دقیق رفاه مالی وجود دارد. مطالعات قبلی در مورد رفاه مالی را می‌توان در سه رویکرد دسته‌بندی کرد: اندازه‌گیری عینی، اندازه‌گیری ذهنی و ترکیبی از اندازه‌گیری‌های عینی و ذهنی. بخش عمده مطالعات، هنگام تعریف رفاه مالی بیشتر بر اندازه‌گیری عینی به جای اندازه‌گیری ذهنی تأکید دارند (Bruggen et al., 2017). برای به دست آوردن درک عمیق‌تر، لازم است که از معیارهای عینی رفاه مالی و رفتار مالی فراتر رفت (Gerrans et al., 2014). شی و همکاران (She et al., 2021) ابعاد رفاه مالی خانواده را رضایت مالی، داشتن حس خوب، استرس مالی، اطمینان مالی، توان خرید و تداوم خرید عنوان کردند.

یانگ و همکاران (Yang et al., 2024) در مقاله‌ای با موضوع نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر شوک‌های متعدد بر راهبردهای مقابله‌ای خانوارها در مناطق روستایی توسعه‌نیافته اذعان نمودند هنگامی که افراد به یکدیگر اعتماد می‌کنند و از یکدیگر حمایت می‌کنند، به احتمال زیاد برای غلبه بر ناملازمات و بهبود سریع‌تر با یکدیگر همکاری می‌کنند. سرمایه اجتماعی قوی به جوامع روستایی کمک می‌کند تا با چالش‌ها و شوک‌ها، مانند رکود اقتصادی یا بلایای طبیعی، بهتر کنار بیایند. شابانف (Shabanov, 2023) در مقاله‌ای با موضوع فقر روستایی نشان داد که تأثیر رفاه خانواده روستاییان بر بازآفرینی روستایی موضوعی چندوجهی است که ابعاد مختلفی از جمله عوامل اجتماعی-اقتصادی، مشارکت جامعه و اثربخشی برنامه‌های رفاهی را در برمی‌گیرد. این مطالعه کاوشی دقیق از چگونگی تأثیر رفاه خانواده بر بازسازی روستایی است.

شکل ۱ با توجه به مرور ادبیات پژوهش و تحقیقات انجام شده به‌عنوان چارچوبی برای نمایش دادن ارتباطات میان متغیرها ارائه شد.



شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش بر اساس ادبیات تحقیق

با توجه به مدل مفهومی پژوهش فرضیه‌های استفاده شده در تحقیق حاضر به قرار زیر است:

۱- کارآفرینی روستایی بر بازآفرینی روستایی تأثیر دارد.

۲- رفاه مالی خانواده بر بازآفرینی روستایی تأثیر دارد.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر، از نظر روش تحلیل از نوع توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل‌سازی معادلات ساختاری و با توجه به هدف از نوع کاربردی است. برای آزمون فرضیه‌ها، یک روش تحقیق کمی انتخاب شد که به محققان این امکان را می‌دهد تا روابط بین متغیرها را در شواهد آماری تعمیم‌یافته بهتر درک کنند (Pashaei & Golmohammadi, 2024). جمع‌آوری داده‌ها به شکل میدانی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۲۴ روستای منتخب دهستان‌های بکشلوچای، ترکمان و باش‌قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه با مجموع ۱۵۰۱۱ خانوار و جمعیت ۵۴۷۴۳ نفر بر اساس آمار سرشماری سال ۱۳۹۵ بودند. در این بین ۱۳۰ نفر از افراد که دارای تحصیلات دانشگاهی (حداقل کاردانی) و دارای سابقه کارآفرینی و بازسازی روستایی بودند به روش ترکیبی از نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس انتخاب شده و پرسش‌نامه در میان آن‌ها توزیع شد. در این زمینه از پرسش‌های پرسش‌نامه رفاه مالی شی و همکاران (She et al., 2021)، کارآفرینی اجتماعی زهتابی (Zehtabi, 2014) و پرسش‌نامه بازآفرینی روستایی فرهانی و همکاران (Farhani et al., 2021) استفاده شده است.

روایی صوری پرسش‌نامه توسط پنج تن از متخصصان حوزه بازآفرینی روستایی مورد ارزیابی قرار گرفت. متخصصان حاضر علاوه بر اینکه تخصص فنی و دانش کافی در حوزه بازآفرینی روستایی داشتند، از تجربه عملیاتی و آگاهی از نیازهای این حوزه نیز برخوردار بودند. این آگاهی می‌تواند در ارزیابی بهتر و مؤثرتر روایی صوری کمک کند. یکی از مواردی که برای سنجش پایایی در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود، پایداری درونی (سازگاری درونی) مدل‌های اندازه‌گیری یا آلفای کرونباخ است. پایداری درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک سازه و شاخص‌های مربوط به آن است. در نهایت پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای همه متغیرها ۰/۸۰ برآورد شد. پرسش‌نامه‌ها به‌صورت الکترونیکی و برخط توزیع شد. از تعداد ۱۳۰ پرسش‌نامه ارسال شده، ۱۲۰ مورد به‌صورت کامل دریافت شد که از این تعداد پنج پرسش‌نامه که سازگاری میان پاسخ‌ها وجود نداشت، هم حذف شد و در نهایت تعداد ۱۱۵ پرسش‌نامه مورد تحلیل قرار گرفت (جهت بررسی نمونه آماری به جدول ۱ رجوع شود). برای ارزیابی اعتبار سازه بارهای عامل استاندارد شده، میانگین واریانس استخراج شده ($AVE \geq 0.50$) و پایایی ترکیبی ($CR \geq 0.70$) محاسبه شد. تجزیه و تحلیل آماری با SPSS و برازش مدل و آزمون روابط بین متغیرهای تحقیق، با استفاده از شیوه مدل‌سازی معادلات ساختاری از نرم‌افزار PLS SMART انجام شد. با توجه به مقادیر به دست آمده، ابزار اندازه‌گیری را می‌توان برای این مطالعه قابل اعتماد دانست.

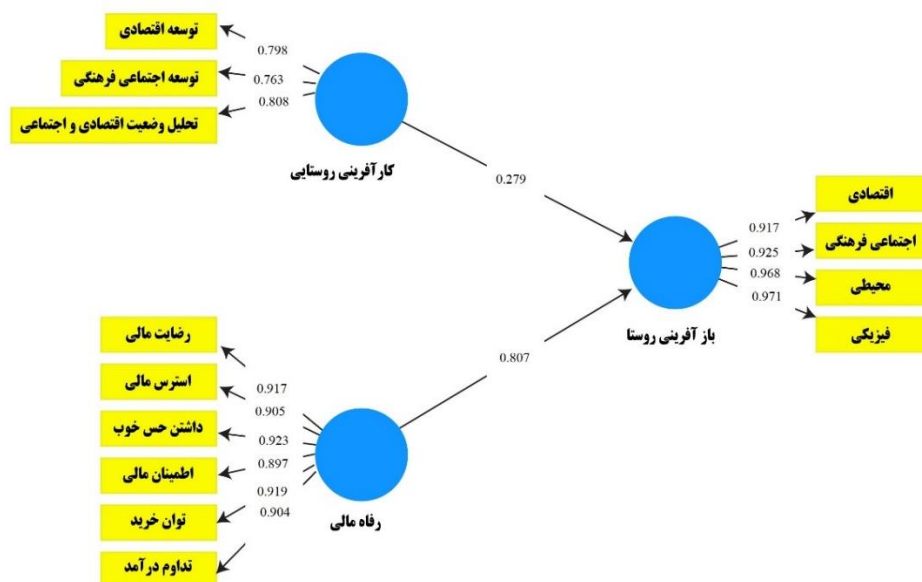
جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه

متغیر	تعداد	
جنسیت	زن	۳۲
	مرد	۸۳
سن	کمتر از ۲۵ سال	–
	بین ۲۵ تا ۳۵ سال	۱۸
	بین ۳۵ تا ۴۵ سال	۴۰
	بین ۴۵ تا ۵۵ سال	۳۷
	بزرگ‌تر از ۵۵ سال	۲۰
تحصیلات	فوق دیپلم	۱۲
	کارشناسی	۶۲
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۳۱
وضعیت تأهل	مجرد	۲۳
	متأهل	۹۲

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج و بحث

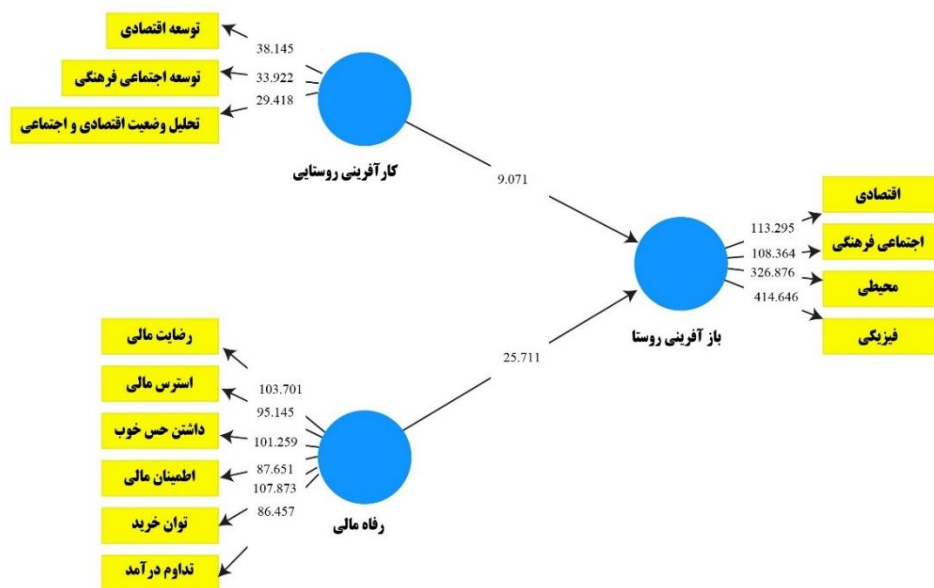
به منظور سنجش مدل و آزمون فرضیه‌های تحقیق با توجه به نرمال نبودن توزیع تمام متغیرها از روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد. ضرایب مسیر، واریانس تبیین شده متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و بار عاملی متغیرهای مشاهده شده در شکل ۲ مشخص شده‌اند.



شکل ۲. ضرایب مسیر و بار عاملی متغیرها

معنی‌داری ضرایب مسیر و بارهای عاملی مربوط به هر کدام از متغیرهای پنهان با استفاده از روش خودگردان، بررسی و در شکل ۳ به نمایش درآمده است. اعداد روی مسیر و نیز خطوط مربوط به بارهای عاملی در شکل، مقدار آماره t هستند و همانند آزمون t تفسیر می‌شوند؛ یعنی برای تعداد نمونه‌های بالا مقادیر بیشتر از $\pm 1/96$ در سطح ۵ درصد معنی‌دار هستند.

بررسی ارتباط کارآفرینی روستایی و.....



شکل ۳. مقدار آماره t برای بررسی معنی داری ضرایب مسیر و بارهای عاملی

پایایی (همسانی درونی) گویه‌ها

جهت بررسی پایایی هر کدام از گویه‌ها، بار عاملی هریک از متغیرهای مشاهده شده روی متغیرهای مکنون مربوطه در جدول ۲ گزارش شده است. معمولاً بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ مورد قبول و در سطح ۰/۰۵ معنی دار هستند. همان طور که مشاهده می‌شود بار عاملی تمام گویه‌ها بالاتر از میزان مطلوب هستند.

جدول ۲. بار عاملی گویه‌ها

کارآفرینی روستایی	رفاه مالی	بازآفرینی روستایی
۰/۷۹۷۶۷		توسعه اقتصادی
۰/۷۶۳۳۵		توسعه اجتماعی - فرهنگی
۰/۸۰۷۶۰		تحلیل وضعیت اقتصادی و اجتماعی
۰/۹۰۴۶۸		رضایت مالی
۰/۹۰۴۶۸		استرس مالی
۰/۹۲۳۴۴		داشتن حس خوب
۰/۸۹۷۳۷		اطمینان مالی
۰/۷۶۸۰۸		توان خرید
۰/۹۱۷۸۹		تداوم خرید
۰/۹۱۷۱۰		اقتصادی
۰/۹۲۵۲۱		اجتماعی - فرهنگی
۰/۹۶۸۲۵		محیطی
۰/۹۷۰۹۴		فیزیکی

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای بررسی روایی واگرا در مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی از معیار HTMT¹ استفاده می‌شود. روایی واگرا یا تشخیصی در عمل اثبات یگانگی یک ابزار اندازه‌گیری است. حد مناسب شاخص HTMT برابر با ۰/۹ است. اگر اعداد موجود در ماتریس شاخص HTMT از ۰/۹ کمتر باشند، بیانگر این است که روایی واگرایی ابزار مناسب است (Sarstedt et al., 2021).

جدول ۳. ماتریس شاخص HTMT

کارآفرینی روستایی	رفاه مالی	بازآفرینی روستایی
۰/۸۷۹	۰/۸۹۸	کارآفرینی روستایی
۰/۸۹۸		رفاه مالی
		بازآفرینی روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج، مقدار ضریب‌های تعیین چندگانه برای مدل تحقیق برابر ۰/۹۲۹ حاصل شده است. این بدین معنی است که متغیرهای مستقل تحقیق در مجموع توانسته‌اند ۹۲/۹ درصد تغییرات

متغیر وابسته را تبیین کنند که درصد بسیار مناسبی است. برای بررسی برازش کلی مدل می‌توان از معیار نیکویی برازش (GOF) به صورت زیر استفاده کرد:

$$GOF = \sqrt{(Communality) * (R^2)}$$

که مساوی مجذور ضرب دو مقدار متوسط مقادیر اشتراکی (که برابر مقادیر AVE هستند) و متوسط ضرایب تعیین است. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به ترتیب به عنوان مقدارهای ضعیف، متوسط و قوی برای این معیار در نظر گرفته می‌شود. برای مدل تحقیق جاری مقدار این معیار برابر است با:

$$GOF = \sqrt{0.77} * 0.929 = 0.815$$

بدین ترتیب با توجه به مقادیر ضریب پایایی ترکیبی، واریانس استخراج شده، ضریب تعیین مدل و معیار نیکویی برازش می‌توان به این نتیجه دست یافت که مدل ارائه شده در حیطه تحلیل مسیر از مفروضه‌های تجربی-نظری مناسبی برخوردار بوده و دارای برازش بسیار مناسبی می‌باشد. نتایج معنی‌داری ضرایب مسیر نیز در جدول ۴ آورده شده‌اند. در این جدول مقدار ضریب مسیر، انحراف استاندارد، مقدار آماره t و سطح معنی‌داری مربوط به هر کدام از مسیرها نوشته شده است. همان طور که در شکل ۳ مشاهده می‌شود، مقدار آماره t برای تمامی مسیرها بالاتر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد تمام ضرایب مسیر به دست آمده معنادار هستند و بدین لحاظ هر دو فرضیه تحقیق تأیید می‌شود.

جدول ۴. مقدار ضرایب مسیر و آماره t

مسیر	ضریب مسیر	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	سطح معنی‌داری
از کارآفرینی روستایی به بازآفرینی روستایی	۰/۳۷۹	۰/۰۳۱	۹/۰۷۱	۰/۰۰۱
از رفاه مالی به بازآفرینی روستایی	۰/۸۰۷	۰/۰۳۳	۲۵/۷۱۱	۰/۰۰۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش

پایایی ترکیبی

نتایج بررسی پایایی ترکیبی (Composite Reliability) هریک از سازه‌ها در جدول ۵ گزارش شده است. در مورد این شاخص مقادیر بیشتر از ۰/۷ برای پایایی ترکیبی قابل قبول هستند. همان گونه که مشاهده می‌شود تمامی اعداد بیشتر از ۰/۷ بوده و لذا پایایی ترکیبی سازه‌ها مورد قبول است.

واریانس استخراج شده

مقادیر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) مربوط به سازه‌ها نیز در جدول ۵ گزارش شده است. این شاخص توسط فورنل و لارکر (۱۹۸۱) پیشنهاد شد. مقدار قابل قبول برای این معیار که بیانگر اعتبار مناسب ابزارهای اندازه‌گیری است، مقدار ۰/۵ می‌باشد. به این معنا که متغیر پنهان مورد نظر حداقل ۵۰ درصد واریانس مشاهده‌پذیرهای خود را تبیین می‌کند. همان گونه که مشاهده می‌شود مقادیر واریانس استخراج شده برای تمام متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۵ بوده و اعتبار ابزارهای اندازه‌گیری را تأیید می‌کند.

جدول ۵. پایایی ترکیبی و واریانس استخراج شده متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	واریانس استخراج شده
کارآفرینی روستایی	۰/۸۹۹	۰/۹۱۹	۰/۶۸۷
رفاه مالی	۰/۹۵۹	۰/۹۶۷	۰/۸۳۰
بازآفرینی روستایی	۰/۹۶۰	۰/۹۰۱	۰/۸۹۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر در مورد اثر کارآفرینی روستایی و رفاه مالی خانواده بر بازآفرینی روستایی در ۱۲۴ روستای منتخب دهستان‌های بکشلوچای، ترکمان و باش قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه صورت پذیرفت. نتایج تحقیق حکایت از اثر مثبت این عوامل بر بازآفرینی روستایی در این مناطق داشت که اجرای برخی سیاست‌ها برای ایجاد کارآفرینی روستایی و رفاه خانواده‌های روستایی از یک طرف می‌تواند موج مهاجرت به شهرها را متوقف کند و شاید اثر معکوس هم بگذارد و از طرفی دیگر با اعمال برخی سیاست‌ها می‌توان وضع رفاهی روستاییان را بهبود بخشید که منجر به درآمدزایی و رونق مناطق روستایی و در مجموع بازآفرینی این مناطق شد. بنابراین می‌توان ادعا کرد کارآفرینی روستایی عاملی حیاتی در بازآفرینی و توسعه نواحی و عاملی حیاتی در موفقیت طرح‌های بازآفرینی روستایی است. همچنین همکاری را تسهیل می‌کند، اعتماد ایجاد می‌کند، و جوامع را برای مشارکت و حفظ اقدامات ابتکاری توسعه توانمند می‌سازد که می‌تواند به بهبود رفاه خانوار هم کمک کند. پژوهش حاضر اثر اثباتی کارآفرینی روستایی بر بازآفرینی روستایی را نشان داد. این نتیجه با مطالعات انجام شده توسط معصومی و همکاران (Masoomi et al., 2023) و کوتی و سیوینی (Conti & Sivini, 2023) همخوانی دارد که به تأثیر مثبت کارآفرینی روستایی بر بازآفرینی روستایی اشاره کردند و معتقد بودند کارآفرینان روستایی فرصت‌های شغلی برای ساکنان ایجاد

می‌کنند که به کاهش فقر و بهبود استانداردهای زندگی کمک می‌کند. همچنین کارآفرینان روستایی با ایجاد فرصت‌های اقتصادی و فرهنگی می‌توانند افراد تازه‌وارد را جذب کنند و ساکنان موجود را حفظ کنند.

بالین‌حال، افزایش کارآفرینی روستایی مستلزم پرداختن به چالش‌های مربوط به اندازه‌گیری و توسعه مهارت و همچنین تنظیم سیاست‌ها با نیازها و زمینه‌های خاص جوامع روستایی است. رابطه بین رفاه خانواده روستاییان و بازآفرینی روستایی پیچیده و عمیقاً به هم پیوسته است. در ادامه پژوهش، اثر اثباتی رفاه مالی بر بازآفرینی روستایی اظهار شد. این نتیجه با مطالعات انجام شده توسط یانگ و همکاران (Yang et al., 2024) و شابانف (Shabanov, 2023) همخوانی داشت که اذعان کردند تأثیر رفاه خانواده روستاییان بر بازآفرینی روستایی ابعاد مختلفی از جمله عوامل اجتماعی-اقتصادی، مشارکت جامعه و اثربخشی برنامه‌های رفاهی را در برمی‌گیرد. خدمات مؤثر رفاهی خانواده می‌تواند فقر را کاهش دهد، که برای بازآفرینی روستایی بسیار مهم است. خانواده‌هایی که از فقر فرار می‌کنند می‌توانند به‌طور فعال‌تر به جوامع خود کمک کنند و رشد اقتصادی و ثبات را تقویت کنند. علاوه بر این اقدامات فرهنگی که همکاری اجتماعی را ترویج می‌کند، درآمد خانواده و رفاه کلی را بهبود می‌بخشد. این میراث فرهنگی حس اتحاد و حمایت متقابل را تقویت می‌کند که برای توسعه جامعه ضروری است (Santana & Utama, 2022).

بهبود رفاه خانواده منجر به ثبات اقتصادی، افزایش مشارکت جامعه و استفاده مؤثر از برنامه‌های رفاهی می‌شود که همگی برای احیای مناطق روستایی بسیار مهم هستند. به این ترتیب، مداخلات هدفمندی که از رفاه خانواده حمایت می‌کند، علاوه بر خود خانواده به هدف گسترده‌تر بازآفرینی روستایی نیز کمک می‌کند. برای اثرگذاری بهتر پرداختن به چالش‌هایی که خانواده‌های روستایی با آن مواجه هستند، مانند دسترسی محدود به اعتبار و آموزش‌های حرفه‌ای، برای به حداکثر رساندن مشارکت آن‌ها در بازآفرینی روستایی ضروری است. پیشنهاد می‌شود مسئولان تصمیم‌گیر با هدف بازآفرینی روستایی ارائه امکانات خاصی را در مناطق روستایی مانند اعمال سیاست‌های تخفیفی جهت سکونت در روستاها، امتیازات تخفیفات ویژه بیمه‌ای، اعطای وام‌های بلندمدت، توجه ویژه به تولید و سرمایه‌گذاری در روستاها جهت ایجاد سرمایه اجتماعی قوی و به دنبال آن، بهبود وضع رفاهی اقشار زحمت‌کش روستایی جهت هدف نهایی توسعه روستایی و در امتداد آن توسعه اقتصادی کشور که می‌تواند سیل گسترده سرمایه‌گذاری را به این مناطق روانه کند اعمال نمایند.

منابع

1. Ahlmeyer, F., & Volgmann, K. (2023). What can we expect for the development of rural areas in Europe?—Trends of the last decade and their opportunities for rural regeneration. *Sustainability*, 15(6), 1-17. <https://doi.org/10.3390/su15065485>
2. Bogam, R.R., Chavan, V. M. & Rani, C.U. (2023). Awareness and utilization of social welfare schemes among elderly villagers of Mahabubnagar rural region in Telangana State of India—An interventional study approach. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(9), 2058-2063. <https://B2n.ir/q57318>
3. Bruggen, E.C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S. & Lofgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228-237. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.013>.
4. Chandio, A.A., Nasereldin, Y.A., Khan, I., Tang, Y. & Jiang, Y. (2023). Does rural financial development facilitate food production? Evidence from major wheat-producing provinces of China. *Cogent Food & Agriculture*, 9(2), 1-20. DOI: 10.1080/23311932.2023.2287287
5. Chege, S.M., & Wang, D. (2020). The impact of entrepreneurs' environmental analysis strategy on organizational performance. *Journal of Rural Studies*, 77, 113-125. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.04.008>.
6. Consumer Financial Protection Bureau. (2015). Financial well-being: The goal of financial education, consumer financial protection bureau, New York. Available at: <https://www.consumerfinance.gov/reports/financial-well-being> (accessed 10 September 2021). <https://B2n.ir/j05754>
7. Conti, M., & Sivini, S. (2023). Small municipalities attracting rural newcomers and fostering local cohesion: Innovative approaches for rural regeneration in Italy. *Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su15075837>
8. Farahani, F., Rajabi, A. & Eghbali, N. (2021). Planning rural regeneration of suburban area emphasizing passive defense approach (Case study: Fardis village, Qarchak city, southeast of Tehran). *Sustainable Rural Development*, 5(2), 285-302. https://www.jsrd.ir/article_161677.html.
9. Fink, M., Lang, R. & Richter, R. (2017). Social entrepreneurship in marginalised rural europe: Towards evidence-based policy for enhanced social innovation. *Regions Magazine*, 306(1), 6–10. DOI: 10.1080/13673882.2017.11878963. <https://doi.org/10.1080/13673882.2017.11878963>

10. Gao, J. (2022). Cultural industry development from entrepreneurship under the background of rural revitalization strategy. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.959226>.
11. Gerrans, P., Speelman, C. & Campitelli, G. (2014), The relationship between personal financial wellness and financial wellbeing: A structural equation modelling approach. *Journal of Family and Economic Issues*, 35(2), 145-160. <https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1796&context=ecuworks2013>
12. Goldsmith, E.B. (2013), Resource Management for Individuals and Families, 5th ed., Pearson, Boston. <https://library.wur.nl/WebQuery/titel/957433>.
13. Haugh, H.M., & Pardy, W. (1999). Community entrepreneurship in north east Scotland. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 5(4), 163-172. <https://doi.org/10.1108/13552559910293119>.
14. Ibrahim, M., Olaleye, R.S., Tsado, J.H., Dalap, S.L. & Makusidi, H.M. (2021). Effects of community and social development projects on welfare of rural farm families in Niger state, Nigeria. *Journal of Agripreneurship and Sustainable Development*, 4(3), 245-253. <https://njaat.com.ng/index.php/njaat>
15. Korsgaard, S., Müller, S. & Tanvig, H. W. (2015). Rural entrepreneurship or entrepreneurship in the rural – between place and space. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 21(1), 5–26. <https://doi.org/10.1108/IJEBr-11-2013-0205>
16. Li, Y., Westlund, H., & Liu, Y. (2019). Why some rural areas decline while some others not: An overview of rural evolution in the world. *Journal of Rural Studies*, 68, 135-143. <https://B2n.ir/j53308>
17. Masoomi, E., Rezaei-Moghaddam, K. & Teixeira, A.A. (2023). Evolution, roots and influence of the rural entrepreneurship literature: a bibliometric account. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*. <https://doi.org/10.1108/JEC-04-2022-0065>
18. Moni, N.N., & Haider, M.Z. (2010). Use and impact of remittance in rural economy: A micro level study on selected villages under Faridpur district of Bangladesh. *Khulna University Studies*, 10(1&2), 273-282. DOI: <https://doi.org/10.53808/KUS.2010.10.1and2.0907-S>.
19. Muñoz, P., & Hernandez, M. (2024). Human-animal mutualism in regenerative entrepreneurship. *Entrepreneurship & Regional Development*, 36, 577 - 606. <https://doi.org/10.1080/08985626.2024.2305648>.

20. Nurlena, N., Taufiq, R., & Musadad, M. (2021). The socio-cultural impacts of rural tourism development: A case study of Tanjung Tourist Village in Sleman Regency. *Jurnal Kawistara*, 11(1), 62-74. <https://doi.org/10.3390/su152115438>.
21. Osborne, S., Williamson, A. & Beattie, R. (2004). Community involvement in rural regeneration partnerships: Exploring the rural dimension. *Local Government Studies*, 30(2), pp.156–181. <https://doi.org/10.1080/0300393042000267218>.
22. Pashaei, S., Golmohammadi, H. (2023). Exploring the Influence of E-CRM on the innovation capabilities of sports venues: The moderating role of covid-19. *Sports Marketing Studies*, 4(3), 108-128. doi: 10.22034/sms.2024.139773.1253 [In Persian]
23. Pato, L. & Teixeira, A.A.C. (2016). Twenty years of rural entrepreneurship: A bibliometric survey. *Sociologia Ruralis* 56(1), 3–28. DOI: 10.1111/soru.12058. <https://doi.org/10.1111/soru.12058>
24. Pato, L. & Teixeira, A.A.C. (2018). Rural Entrepreneurship: the Tale of a Rare Event. *Journal of Place Management and Development*, 11(1), 46–59. DOI: 10.1108/JPMD-08-2017-0085. <https://doi.org/10.1108/JPMD-08-2017-0085>
25. Pato, L. (2020). Entrepreneurship and innovation towards rural development evidence from a Peripheral area in Portugal. *European Countryside*, 12, 209 - 220. DOI: <https://doi.org/10.2478/euco-2020-0012>.
26. Ricket, A.L., Knutsen, F.B., Jolley, G.J. & Davis, S.C. (2022). Appalachian social entrepreneurship ecosystem: A framework for rural development. *Community Development*, 54(3), 315 - 336. <https://doi.org/10.1080/15575330.2022.2155676>.
27. Santana, I.P.A., & Utama, M.S. (2022). The effect of menyama braya culture and social capital on family welfare. *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 5(1), 221-227. <https://doi.org/10.47191/jefms/v5-i1-27>.
28. Shabanov, V.L. (2023). Rural poverty as a way of life: A study based on time budget statistics. *Theory and Practice of Social Development*, 8, 38-43. <https://doi.org/10.24158/tipor.2023.8.3>.
29. She, L., Rasiah, R., Turner, J.J., Guptan, V. & Nia, H.S. (2021). Psychological beliefs and financial well-being among working adults: the mediating role of financial behaviour. *International Journal of Social Economics*, 49(2), 190-209. <https://B2n.ir/x50767>
30. Singbo, A., Quarshies, J., Bonou, A., Lokossou, J., Fatondji, D. & Dandedjrohoun, L. (2023). Improving women's purchasing power through

- land-enhancing technologies: The case of bio-reclamation of degraded lands in Niger. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 6, 1-13. DOI 10.3389/fsufs.2022.1052987
31. Thomas, B., Powell, L., Thomas, Simon. (2013). Heritage tourism entrepreneurship development in an independent Wales. *International Center for Business Research*, 2(1), 19-38. <https://B2n.ir/n53459>.
32. Vlasov, M., Polbitsyn, S.N., Olumekor, M. & Haddad, H. (2023). Exploring the role of socio-cultural factors on the development of human capital in multi-ethnic regions. *Sustainability*, 15(21), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su152115438>.
33. Wortman Jr., M. S. (1990). Rural Entrepreneurship Research: An Integration into the Entrepreneurship Field. *Agribusiness* 6(4), 329–344. DOI: 10.1002/1520-6297(199007)6:43.0.CO;2-N. [https://doi.org/10.1002/1520-6297\(199007\)6:4<329::AID-AGR2720060405>3.0.CO;2-N](https://doi.org/10.1002/1520-6297(199007)6:4<329::AID-AGR2720060405>3.0.CO;2-N).
34. Yang, Y., Huang, Y., Huang, J. & Nie, F. (2024). The role of social capital in the impact of multiple shocks on households' coping strategies in underdeveloped rural areas. *Scientific Reports*, 14(1), 14218. <https://www.nature.com/articles/s41598-024-65206-x>
35. Zehtabi, M.E (2014), Evaluating the impact of rural entrepreneurship on the development of Kandelous village and the surrounding area, Master's thesis in Regional Development Planning, Allameh Tabatabaei University. <https://B2n.ir/t13482>. [In Persian]
36. Zhybak, M.M., & Khristenko, G.M. (2021). Rural green tourism as an innovative form of entrepreneurship. *Agrosvit*, 3, 3-8.

